

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์กำเนิดขึ้น และดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม มนุษย์ต้องดิ้นรน ต่อสู้ เปลี่ยนแปลงและปรับตัวอยู่ตลอดเวลาเพื่อความอยู่รอดภายใต้ภาวะของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มนุษย์จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจ และเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตลอดจนปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ดังนั้นสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ดังที่ เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2522 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า "มนุษย์และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ออก"

ปัจจุบันโลกได้วิวัฒนาการไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญทางด้านกายภาพ และสาธารณสุขตลอดจนความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่สุขสบายขึ้น สามารถเอาชนะภัยธรรมชาติ สดุดสิ่งแวดล้อมตลอดจนนำทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น เป็นผลให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ยิ่งจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นเท่าใด ความต้องการในด้านอุปโภคบริโภค และการแสวงหาความสะอาดสบายทางด้านวัตถุก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามไปด้วย ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ถูกตัดแปลง ขุดค้นนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการโดยขาดการวางแผนอนุรักษ์ ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรจึงเริ่มเกิดขึ้น และทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเป็นลำดับ นอกจากนั้นแล้วยังก่อให้เกิดผลเสียอื่น ๆ อีกดังเช่นที่ เอนก สิทธิประศาสน์ (2523 : 5) กล่าวไว้ว่า "ผลเสียที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ติดตามมาเป็นเงาตามตัวก็คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ" ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ หรือปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อมนี้เป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง เพราะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่และความอยู่รอดของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษในด้านต่าง ๆ เช่น การเกิดมลพิษของน้ำ มลพิษของอากาศ ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ปัญหาสารเคมีเป็นพิษ ตลอดจนปัญหาสารมลพิษซึ่งตกค้างในสิ่งแวดล้อม ล้วนแต่มีผลทำให้สุขภาพอนามัยของมนุษย์เสื่อมโทรมลงทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้ว่าในช่วง 30 ปีที่ผ่านมาปรอทถูกนำมาใช้ในการผลิต

ของอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ มากมายเช่น การผลิตคลอรีนและอัลคาไลด์ การทำสีและผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าต่าง ๆ อันตรายจากสารปรอทเริ่มปรากฏมากขึ้นเนื่องจากของเสียที่ปล่อยออกจากโรงงานอุตสาหกรรม แล้วสะสมอยู่ในสิ่งแวดล้อมทั่วไปดังตัวอย่าง เหตุการณ์ซึ่งเป็นที่สะเทือนขวัญของคนทั่วโลกอันเนื่องมาจากปรอทที่ถูกใช้เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาในการผลิตอะเซตัลดีไฮด์ และไวนิลคลอไรด์ของบริษัทซิลโม่ในประเทศญี่ปุ่น โดยน้ำเสียจากโรงงานถูกปล่อยลงในอ่าวมินามาตะ สารปรอทได้เข้าไปสะสมอยู่ในตัวปลา เมื่อชาวประมงจับปลาไปเป็นอาหารจึงทำให้มีผู้เคราะห์ร้ายได้รับพิษของปรอทเหล่านั้นถึงแก่ชีวิตและล้มป่วยไปเป็นจำนวนมากดังที่ สุรพล สุตารา (2523 : 87) รายงานว่า "จากการสำรวจของสำนักงานสิ่งแวดล้อมของญี่ปุ่นในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2514 พบว่ามีประชาชนป่วยเนื่องจากสาเหตุดังกล่าวถึง 798 คน" แม้ในประเทศไทยก็เคยมีเหตุการณ์คล้ายกันนี้เกิดขึ้นเช่นกัน แต่ไม่รุนแรงเท่าที่เกิดในประเทศญี่ปุ่นกล่าวคือ โรงพยาบาลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้รับผู้ป่วยที่กินหอยแมลงภู่ที่มีพิษสะสมอยู่จนถึงกับเป็นอัมพาต ซึ่ง มนัส วัฒนศักดิ์ (2525 : 17) ได้กล่าวถึงการชี้แจงของนักวิชาการเกี่ยวกับสาเหตุดังกล่าวไว้ว่า "สารพิษต่าง ๆ ที่ถ่ายเทจากแม่น้ำ ลำคลอง ลงสู่อ่าวไทยได้ไปสะสมอยู่ในแพลงตอนที่เป็นพืชเล็ก ๆ เมื่อหอยแมลงภู่กินแพลงตอนเหล่านั้นเข้าไป สารพิษก็เข้าไปสะสมอยู่ในหอย เมื่อคนนำหอยมาบริโภคก็จะเป็นอัมพาต หรือถึงแก่ความตายได้ถ้ารักษาไม่ทันท่วงที"

ปัจจุบันมนุษย์เริ่มตระหนักถึงภัยอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษกันมากขึ้น จึงได้พยายามวางมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง สำหรับประเทศไทยเราก็เริ่มมีการตื่นตัว ระมัดระวังในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังเช่นเดียวกัน โดยรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพุทธศักราช 2518 และได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ แต่การดำเนินงานยังไม่บรรลุผลสำเร็จในระดับที่น่าพอใจนักเพราะมีสาเหตุที่เป็นอุปสรรคหลายประการ ดังที่ เอนก สิทธิประศาสน์ (2523 : 8) กล่าวไว้คือ

1. เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ละเลยหน้าที่ไม่เข้มงวดกวดขันในการควบคุมผู้กระทำผิด
2. เจ้าหน้าที่ให้ความร่วมมือกับผู้กระทำผิด โดยหวังผลประโยชน์ตอบแทน
3. ขาดการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร และการอนุรักษ์อย่างจริงจัง
4. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงคุณค่า และความสำคัญของทรัพยากร ตลอดจนผลเสียอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ทำให้ความร่วมมือของประชาชนมีน้อย

ได้มีผู้เสนอแนวทางในการแก้ไข และป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้หลายท่านด้วยกัน

เช่น เอ็นใจ เลหาวิช (2520 : 13) กล่าวว่า

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดจากคน ดังนั้นในการแก้ไขและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม
คนเป็นศูนย์กลาง และการศึกษาเป็นมาตรการสำคัญที่สุดในการแก้ปัญหา เพราะ
จะช่วยปลูกฝังความรู้ ความเชื่อ เจตคติและค่านิยมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของ
การตัดสินใจ และการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของคน

ส่วน เอนก สิทธิประคำสนี (2523 : 15) ได้เสนอแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับ
ด้านความร่วมมือของประชาชนไว้ว่า "ควรให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อให้ตระหนักถึง
ผลเสียที่เกิดจากสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม และเป็นพิษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การศึกษา
ต่าง ๆ ควรเป็นหลักคู่ตรเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย" นอกจากนี้แล้ว ทวี และ หัศนีย์ ทองสว่าง
(2523 : 103-106) ได้กล่าวถึงมาตรการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สรุปความได้ว่า
มาตรการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น 2 ทางคือ

(1. มาตรการอนุรักษ์โดยตรง หมายถึง วิธีการอันจะก่อให้เกิดผลโดยตรงต่อ
สิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงสภาพที่ดีอยู่ได้นานที่สุด สามารถจะใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดโดยที่
ไม่เกิดพิษภัย ได้แก่

1.1 การออกกฎหมายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการคุ้มครองต่อ
สิ่งแวดล้อมโดยตรง เช่น การออกพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
พุทธศักราช 2518 มีผลทำให้เกิดการจัดการส่งเสริม และรักษาสิ่งแวดล้อมทั่วไป มีการ
ปฏิบัติงาน ตรวจสอบตรา แก้ไขและป้องกันสิ่งแวดล้อม เช่น แหล่งน้ำต่าง ๆ เป็นต้น หรือ
การออกพระราชบัญญัติสัตว์ป่าสงวนแห่งชาติ ก็ทำให้เกิดผลโดยตรงต่อสัตว์ป่า คือเกิดการ
คุ้มครองสัตว์ป่าที่หายาก และกำลังจะสูญพันธุ์โดยตรง เพราะห้ามล่า หรือมีไว้ในครอบครอง
หรือการออกพระราชบัญญัติโรงงานก็จะมีกำหนดให้โรงงานปฏิบัติเกี่ยวกับน้ำเสียให้อยู่ใน
เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ก่อนปล่อยออกสู่สภาพแวดล้อม เป็นต้น

1.2 การกำหนดนโยบายการอนุรักษ์ให้แน่นอน เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติให้สอดคล้องกัน เช่น เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และป้องกันสุขภาพอนามัยของประชาชนให้พ้นภัยจากสารพิษ รัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการด้านสารที่เป็นพิษไว้ดังนี้ คือ กำหนดนโยบายเร่งรัดให้มีการศึกษา และติดตามผลภาวะของสารพิษทุกชนิด อย่างละเอียดถี่ถ้วน และดำเนินการแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง เป็นต้น

1.3 การสกัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ศึกษา แก้ไขปัญหาและส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นโดยตรง เช่น สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฯลฯ

1.4 การกำหนดมาตรการกนอมาใช้ตลอดจนกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักในการดำเนินการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น เช่น กำหนดมาตรการกนอมาใช้ไม้ โดยมีการควบคุมการประกอบกิจการและการใช้ไม้ทำสิ่งประดิษฐ์ควบคุมและจำกัดจำนวนการออกสัมปทานบัตร ฯลฯ หรือกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานของคนงานในโรงงานไว้ เช่น ห้ามนายจ้างให้ลูกจ้างทำงานที่มีระดับเสียงเกินกว่า 140 เดซิเบล เป็นต้น

1.5 การหาวิธีใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนปรับปรุงสภาพที่มียู่เดิมให้ดีขึ้น เพื่อให้ใช้ได้นานที่สุด เช่น การสำรวจป่า และที่ดินที่ใกล้หมดสภาพแล้ว ทำการปรับปรุงให้ใช้ประโยชน์ได้ดีขึ้นโดยการปลูกป่าทดแทน หรือจัดระบบชลประทานเพื่อให้ทำการเพาะปลูกได้ปีละ 2-3 ครั้ง ฯลฯ

2. การใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้วิธีการปฏิบัติทางด้านที่เกี่ยวกับตัวบุคคลในสังคม แล้วมีผลช่วยให้สิ่งแวดล้อมสามารถคงสภาพที่ดีอยู่ได้นานที่สุด และใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดโดยไม่เกิดพิษภัย ได้แก่

2.1 การทำให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้สิ่งแวดล้อมคงสภาพที่ดีอยู่ได้นานที่สุด และใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด

2.2 การให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ เพราะเมื่อประชาชนทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี ก็จะสามารปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

2.3 การควบคุมปริมาณประชากร ทั้งนี้เพราะเมื่อสามารถควบคุมปริมาณประชากรไม่ว่าจะเป็นการควบคุมด้านอัตราการเพิ่มของประชากร หรือการย้ายถิ่นฐานสู่ตัวเมือง ฯลฯ ให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมได้ ก็จะเป็นผลดีต่อการวางแผนจัดการสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมได้

2.4 การปรับปรุงคุณภาพของประชากร โดยวิธีการต่าง ๆ เช่นส่งเสริมให้การศึกษา การสร้างลักษณะนิสัย ค่านิยมที่ถูกต้องตลอดจนเจตคติที่ดีในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลถึงการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงสภาพที่ดีอยู่ได้นานที่สุด และใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดด้วย

2.5 การทำให้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพเพราะกฎหมายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการที่จะช่วยรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ดังที่ สมพงษ์ จริษนตาลลุษ (2518:225) กล่าวไว้ว่า "ไม่มีการปกครองในระบอบใดที่ไม่ต้องอาศัยกฎหมายในการสัตรีระเบียบ และบังคับให้ประชาชนอยู่ในกรอบอันพึงปรารถนาร่วมกันของสังคม"

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับคำกล่าวข้างต้น และมีความคิดต่อไปอีกว่า การให้การศึกษาแก่ประชาชนนั้น นอกจากจะให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปัญหาและผลกระทบอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดที่จะต้องให้ประชาชนทุกคนได้รับไปด้วยก็คือ การอบรมขัดเกลาให้มีความรู้สึกสำนึกในความรับผิดชอบร่วมกัน เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันจะเป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติต่อไป และการศึกษาที่เน้นควรให้พื้นฐานมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และเน้นหนักในระดับมัธยมศึกษา เพราะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีความเจริญทางร่างกายและระดับสติปัญญา ตลอดจนวุฒิภาวะพอที่จะเรียนรู้ถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสังคมได้เป็นอย่างดี และในอนาคตเด็กเหล่านี้ก็จะออกไปเป็นสมาชิกของสังคมในทุกสาขาอาชีพอีกด้วย ฉะนั้นผู้ที่มิพบบาทต่อภาระหน้าที่อันสำคัญยิ่งในการให้ความรู้ ตลอดจนปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่เยาวชนทั้งหลายก็คือครู โดยเฉพาอย่างยิ่ง ครูที่ทำการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และครูจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ในด้านนี้ให้ประสพผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้น ตัวครูเองควรมีความรู้สึกรับผิดชอบ และมีเจตคติที่ดีต่อภาระหน้าที่ของตนเองเสียก่อนเป็นประการแรก และจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของ เดอ ยัง เรมอนด์ เคิร์ท (De Young Raymond Kurt 1985 : 2278-A) พบว่า "ความพอใจซึ่งเป็นแรงจูงใจภายในมีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมในการอนุรักษ์ และจากผลงานวิจัยของ ทูฟิวเออร์ โจเซฟ ควาเม (Tufuor Joseph Kwame 1984 : 1296-A) ซึ่งพบว่า "ทัศนคติและพฤติกรรมของครูผู้สอน ผู้แนะแนว และบุคลากรที่ใช้ในการสอน สามารถเปลี่ยนทัศนคติต่อการอนุรักษ์ของ นักเรียนไปในทางบวกได้"

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจและมุ่งที่จะศึกษาว่าครูวิทยาศาสตร์ และครูสาขาอื่นในฐานะที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการที่จะทำให้เยาวชนของชาติเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นมีเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเจตคติของครูวิทยาศาสตร์ และครูสาขาอื่นที่มีต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของครูวิทยาศาสตร์ และครูสาขาอื่นที่มีต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

สมมติฐานการวิจัย

จากแนวคิดที่ว่าเจตคติมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิดตอบสนอง รับรู้ และวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ ซึ่งผลทำให้เกิดเจตคติขึ้น
2. องค์ประกอบด้านท่าทีความรู้สึกเป็นลักษณะทางอารมณ์ที่คล้อยตามความคิด
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมคือความพร้อมที่จะกระทำอันเป็นผลเนื่องมาจากความคิด ความรู้สึก

และจากงานวิจัยของ บุญนา ทานสัมฤทธิ์ (2519:84) ซึ่งศึกษาเรื่อง ความรู้ และความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมลึกรก ผลปรากฏว่า ครูวิทยาศาสตร์และครูสาขาอื่นมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานดังนี้

ครูวิทยาศาสตร์และครูล่าชาอื่นมีเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูวิทยาศาสตร์ และครูล่าชาอื่นซึ่งได้แก่ ครูสังคมศึกษา ครูสุขศึกษา ครูคหกรรม ครูคณิตศาสตร์ ครูภาษาไทย และครูภาษาอังกฤษ ซึ่งสอนในระดับมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 5

2. ตัวแปรในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรเกณฑ์ คือครูล่าชาวิชาที่ครูสอน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ล่าชาวิทยาศาสตร์ และล่าชาอื่น ๆ

2.2 ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ เจตคติของครูวิทยาศาสตร์ และครูล่าชาอื่นที่มีต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คอบแบบวัดเจตคติต่อการใช้มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติอย่างเต็มความสามารถ และตรงตามความเป็นจริง

2. ตัวแปรอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากตัวแปรเกณฑ์ และตัวแปรที่ศึกษา เช่น เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ และวุฒิของครู จะไม่มีผลต่อการวิจัยครั้งนี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. เจตคติคือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจจะเป็น การเข้าหา หรือหนี หรือต่อต้านสภาวะการณบางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ชอบเกลียดกลัวหรือไม่พอใจต่อสิ่งนั้น (Cater V. Good 1959 : 48)

2. สิ่งแวดล้อม คือ สิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ หรือสภาพที่เกิดขึ้นกับตัวมนุษย์ (วิลเลียม ทวีสิน 2520:1-2) ได้แก่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (Natural Environment) คือสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติแบ่งออกเป็น

- 2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ซึ่งประกอบด้วย ดิน น้ำ อากาศ แร่ธาตุ ภูมิประเทศและพืชพันธุ์ต่าง ๆ
- 2.2 สิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ (Bio-Geographical Environment) ได้แก่ ป่าไม้ สัตว์ป่า และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา

3. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Environmental Conservation) หมายถึง การใช้สิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด ไม่ให้เกิดพิษภัย ดำรงไว้ซึ่งสภาพเดิมของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ รวมทั้งหาทางกำจัด และป้องกันมลภาวะ หรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษไม่ให้เกิดขึ้นในสังคมส่วนรวม

4. มาตรการทางสังคมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ หมายถึง วิธีปฏิบัติทางด้านที่เกี่ยวกับตัวบุคคลในสังคม แล้วมีผลช่วยให้สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติสามารถคงสภาพที่ดีอยู่ได้นานที่สุด และใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดโดยไม่เกิดพิษภัย ได้แก่

4.1 การทำให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้สิ่งแวดล้อมคงสภาพที่ดีอยู่ได้นานที่สุด และใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด

4.2 การให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ

4.3 การควบคุมปริมาณประชากร

4.4 การปรับปรุงคุณภาพของประชากร โดยการส่งเสริมให้การศึกษา สร้างลักษณะนิสัย ค่านิยมที่ถูกต้องตลอดจนเจตคติที่ดีในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4.5 การทำให้กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ

5. ครูวิทยาศาสตร์ หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

6. ครูสาขาอื่น ๆ หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่สอนวิชาอื่น ๆ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ ครูสังคมศึกษา ครูสุขศึกษา ครูเกษตรกรรม ครูคหกรรม ครูภาษาไทย ครูภาษาอังกฤษ และครูคณิตศาสตร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ ในการจัดการอบรมทางวิชาการ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งจะให้ความรู้และปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่นักเรียนต่อไป
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม และเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ใต้พิจารณาประกอบการดำเนินการกระตุ้น และหาวิธีการส่งเสริมให้ครูทุกคนตระหนักในหน้าที่ และเห็นคุณค่าในการที่จะช่วยกันเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไปสู่เยาวชนของชาติ อันจะมีผลทำให้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ผลจากการเปรียบเทียบจะเป็นประโยชน์โดยใช่เป็นแนวทางในการจัดเตรียมความพร้อม ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของบุคลากรในหมวดวิชาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรซึ่งจัดทำไว้ในรูปของสหวิทยาการ
4. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาและทำการวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย